

Uddrag af Karl Alfred Kristiansens erindringer

Jeg har læst Karl Alfreds erindringer og det lyser ud af teksten, at den person han i sin barndom elskede og beundrede mest var hans mor. Han skriver blandt andet:

Jeg havde en skøn barndom og en meget flittig moder, som alene sørgede for os 5 ukonfirmerede børn, fordi min far døde d. 6. januar 1912, da var jeg næsten 3. Min fars død bevirkede, at de ældste børn måtte have arbejde ved bønderne i nabolaget, hos en Julius Hansen og en Niels Nielsen. Min mor sled og slæbte for at føde og klæde os 5 rollinger. Hun var en kærlig og dygtig kvinde. Min mor var sådan indstillet, at hun aldrig kunne tro noget ondt om nogen, men hun blev ked af det når jeg kom hjem fra skole og fortalte, at de andre havde drillet mig, fordi jeg havde lapper på bukserne. Jeg arvede jo mine brødres aflagte tøj, som min moder meget sirligt gjorde i stand.

Fra jeg var 5 år gik jeg med min mor i tørvemosen, der stakkede jeg tørv hele dagen. Det var under 1. verdenskrig. Bønderne havde hver sit lod ude i mosen og min mor arbejdede for en bonde. Der var en lille skov i Urup, som ejeren havde givet min mor lov til at samle tørre grene til komfuret og kakkellovnen. Der gik vi først over når det var halvmørkt om aftenen, for min moder var flov over, at folk skulle se, at vi var så fattige. Min mor gik på sine ben, til en lille by der hed Radstrup, for at hjælpe på en gård. Hun hjalp med slagtning og rengøring, når der blev slagtet fik hun det gamle saltede kød, der lå i bunden af saltbaljen. Det var meget saltet, men vi spiste det, der var jo ikke andet.

Når vi vågnede om morgenen, var øllebrøden klar og maden smurt til dem der skulle i skole og moder havde været på mejeriet efter mælk og hun havde også pakket tornystrene med skolebøgerne, til alle børnene.

Mine større brødre tog mig med i tørvemosen for at bade. Tørvemosen kunne jo godt være 10 - 12 meter dyb, og stillestående vand er meget koldt. Men dengang regnede ingen det for noget. Kæmp hvis du vil overleve, svøm hvis du ikke vil drukne, sådan var tilværelsen dengang. Der var ikke plads til svage individer.

Derud sad jeg på stangen på en af min brødres cykel. Da vi var kommet derud, sagde en af mine brødre at jeg skulle komme hen for at kigge ned i graven og da jeg kun var 5 gjorde jeg det og der gav han mig et skub, så jeg faldt på hovedet i vandet. Selvfølgelig gik jeg til bunds og min bror sprang ud og halede mig op og hældte vandet ud af mig. Det skete flere gange.

Vores tøj hang vi til tørre på en busk så det kunne tørre inden vi kom hjem, ellers ville vores mor blive vred. Mor sagde altid til de store knægte: Pas nu godt på lille Alfred og jeg skal love for, at de passede på mig.

Vi havde en sortbroget kat og når det blev halvmørkt skulle den på musejagt og så gik jeg bagefter med min gummibøsse med lommen fuld af runde sten, som jeg havde samlet ved vejkanten. Dengang var der ikke noget der hed asfalt. Jeg havde også en flitsbue over skuldrene og et pilekogger og der gik jeg og drømte jeg var en stor jæger. I disse øjeblikke var min barndom sorgløs.

Da jeg blev større blev jeg hidsig, når gårdmandsbørnene drillede mig, og vi kom op at slås. Til tider gik jeg af med sejren og så klagede de til læreren og så fik jeg 10 stokkeslag. Devisen dengang var at gårdmandsbørnene altid havde ret. Så sloges vi på vejen hjem fra skole. Jeg husker, engang jeg smed en dreng ned i en dyng brændenælder. Dengang havde vi bare ben og korte bukser på, så han brændte noget så frygteligt, og så blev jeg klar over hvad der ventede mig næste dag i skolen. 10 stokkeslag.

Vi havde noget de kaldte det store frikvarter, det varede en ½ time. I denne halve time skulle duksen skrive hvis der var nogen der havde lavet kunster. Duksen skrev mit navn på tavlen på grund af episoden dagen før og jeg gav ham et skub så han faldt ned på lærerens stol. Derved knækkede stoleryggen. Det kostede mig jo alligevel 10 stokkeslag. Derefter måtte jeg til snedkeren efter skole og aflevere stolen den skulle limes og dagen efter måtte jeg hente den før skoletid for læreren skulle bruge den. Jeg fik regningen med hjem til min mor. Jeg husker tydeligt, at det kostede 8½ krone. Dem måtte jeg i tørvemosen ved at stakke tørv.

Min bedste skolekammerat hed Laurits Hansen og han var søn af Julius Hansen der havde en gård i nærheden. Mine ældre søskende havde arbejdet der efter skoletid. Gården var på 50 tdr. land. Jeg legede meget af den smule fritid jeg havde derover, når jeg ikke skulle i mosen eller hakke roer. Laurits Hansens far havde et dårligt ben og tilbragte megen tid i sengen og Laurits mor var på den lukkede afdeling på en nerveklunik. Hun var fuldstændig rundt på gulvet.

Tiden gik jeg var bleven 14 år og skulle konfirmeres. Jeg havde sparet penge sammen fra mit arbejde i tørvemosen og roemarken, sådan at jeg selv kunne købe mit konfirmations tøj. Det kostede 66 kroner. Sort tøj, hvid skjorte, slips, sko og strømper. I dag vil det vel koste over 1000 kroner.

I konfirmationsgave fik jeg en cykel. Den fik jeg af min storebror Jens Kristian, den havde kostet 12 kroner og det var mit første selvejer køretøj. Efter konfirmationen måtte jeg ud og tjene. Jeg kom over til en bonde lige ved siden af hvor vi boede, Niels Nielsen der var 40 tdr. land.

Min moder rejste til Langeland som husholderske på en gård, for nu var alle ungerne væk. Jeg var den sidste. Jeg husker tydeligt, at jeg fik 100 kroner for 1 år og kosten og et hummer ude i stalden at sove i.

Sengen jeg sov i, var en gammel med brædder i bunden og halm ovenpå. Derefter lå der en underdyne og et lagen, det var ru som sandpapir. Overdynen var meget tyk men varm. Når jeg skulle i seng måtte jeg først jage rotterne ud og stoppe hullerne til med halm.

Om sommeren begyndte vi kl. 5 med at malke, vi havde 12 køer og nogle kvier. I den første tid kom bonden ud og hjalp mig til jeg fik det lært. Derefter måtte jeg malke alene, mine arme kunne sommetider godt være helt følelsesløse og overanstrengte, men med tiden blev det bedre.

Hos den her bonde fik jeg lært at bruge en le. Vi høstede vintersæden med le. Forårskornet med en såkaldt aflægger. Den maskine lagde kornet i bunker så skulle vi

binde det med hånden med de såkaldte tyskerbånd. Det kneb til at begynde med, men jeg fik det da lært.

På dette tidspunkt var der en 3 – 4 bønder der havde slået sig sammen om købet af en selvbinder. Det var en hel højtid, den første gang. Der var flere der var henne og se på selvbinderen der høstede og vi fik æbleskiver i dagens anledning. Jeg troede det var af godhed, men blev klogere. Vi måtte arbejde 1 time over, så var maden betalt.

Da jeg var 17 år var jeg hos en bonde der hed Laurits Tagesen og der var mange søndage hvor jeg måtte passe hele gården alene når bonden og konen skulle i byen. Inden de tog af sted om morgenen smurte hun min aftensmad og satte den på køkkenbordet med et håndklæde over. Når det havde stået der i 12 timer, var det tørt og bukkede begge ender sammen.

Der var aflåst ind til spisekammeret, med en mægtig hængelås. Men man forstår at lære at klare sig. Så jeg fandt et koben og trak manen ud af døren uden at beskadige låsen, gik ind og smurte mig noget nyt mad. Jeg sparede ikke på pålægget, så satte jeg manen i igen og smed det tørre brød ud til hønsene. Næste dag spurgte konen mig om maden ikke havde været lidt tør, hun havde faktisk måske dårlig samvittighed. Jeg sagde at det var den, men jeg fik den da ned og hun skulle bare vide. Men man lærer sådanne fiduser efterhånden for at overleve.

Gården jeg tjente på hed Vøjremosegård og lå på Vøjremosegårdvej, det ligger imellem Marslev station og hovedvej 1. Der tjente jeg 1 år.

Birthes kommentar:

Karl Alfreds pladser på gårdene, han har dog glemt ovenstående.

1. Niels Nielsen, Brabæk.
2. Laurits Hansen, Rynkeby.
3. Jørgen Poulsen Urup.
4. Langagergård, Slude ved landevejen
5. Gillestedgård Åsumvej fra Nyborg siden.
6. Nordskov i Ringe.
7. Risinge ved Kerteminde.
8. Sanderumgård i Davinde.

Karl Alfred har også været på Ullerslev Dalsgård Derefter køkkenmedhjælper på Folketeatret, hvor han mødte Rosa.

Han skriver videre: Jeg fik kørekort på min 18 års fødselsdag 1927. Det kostede 6 timer a 5 kroner plus 5 kroner til den motorsagkyndige plus 1 krone til kortet, alt i alt 36 kroner som svarede til en ½ månedsløn.